

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Kiállítási gyorsmérleg

Szervezni a szervezhetetlent

Tavasszal azt fejtette nekem valaki, hogy mennyire fontos szervezni az ünnepi hetek úgymond járulékos programjait, többek között a képző- és iparművészeti kiállításokat. Az önszerveződések korát éljük, forrja ki magát az új viszonyok között ez a fajta kulturális szolgáltatás is. Én meglehetősen kétkedve fogadtam ezt az érvelést, ismervem a képzőművészeti élet struktúrájának széthullását, az alkotók bizonytalanságát, a frissen alakult szerveződések gyermekbetegségeit. Az állami mecenatúra meglehetősen látványossággal vonult ki a művészeti közéletből, az önkormányzatoknak intézményei működtetésére is alig akadnak forintjai, nemhogy új, látványos és bizonyára nagyszerű művészeti ötletek megvalósítására. A képzőművészet területén vállalkozók sokkal rafináltabbak annál, minthogy időszaki kiállítások rendezésével, a kortárs művészet fölkarolásával foglalkozzanak. Egyszóval, *igencsak bizonytalan terepen kezdődött el a szegedi ünnepi hetek 30 éves történetének jó hírű kiállítási programja, szervezése.*

Végül is különösebb kifogásunk nem lehet, nemcsak hogy átvészeltük az évadot, de *emlékezetes tárlatok néhány nagyszerű művének élményét is megőrizhetjük.*

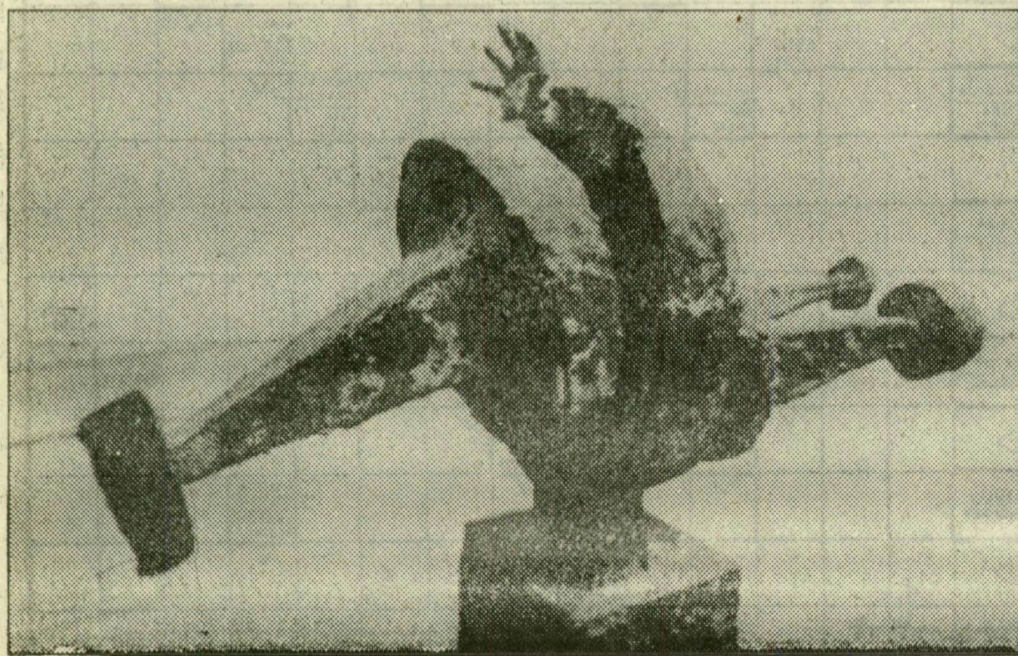
A szegedi nyári művészeti programjának napközi látványossága hosszú évek óta valamilyen monstre képzőművészeti seregszemle. A kezdetekben ez a város képzőművészeinek bemutatója volt, majd alföldivé szélesedett, végül három műfaj – festészet, szobrászat, grafika – országos seregszemléjévé nőtt. Évtizede itt kapott otthont a legnépszerűbb műfaj, a festészet országos, mérlegkészítő bemutatója. Az idén ez utóbbinak lett volna sora, ám ez elmaradt. Összekapta viszont magát a nemrégiben meglehetősen ellentmondásos körülmények között megalakult Szegedi Szépművészeti Céh, mely új, ám reményekre jogosító helyszínen, az egyetem központi aulájában igazi otthonra talált. *Nem volt ez a kiállítás a város művészeti életének hiteles és színvonalas keresztmetszete, de hirt adott sok olyan jelenségről, amely meghatározhatja a jövőbeni fejlődést.* Értéke, hogy félszáz alkotó embert tömöríteni tudott, hogy mércéjét magasra tette, és hogy népszerű módon populáris megnyilatkozásokat tárt a közönség elé. Az idei nagy szenzáció *idős Markó Károly és családja festményeinek és rajzainak bemutatója* (lett volna). A beharangozott nagy anyagból, amely egy jubileumra a Magyar Nemzeti Galériában készül, csak töredék került a Móra Ferenc Múzeum kiállítóterembe. Talán a főváros megirigyelte Szegedtől az előpremier lehetőségét, talán a restaurátorok késlekedtek, talán szervezési hibákra is gondolhatunk, tény, hogy ettől a kiállítástól frenetikus sikert vártunk, és „csak” nagyszerű műveket fedezhettünk fel.

A képtár ad otthont a 80. születésnapja előtt álló *Kopasz Márta* grafikusművésznék a jubileumi, összefoglaló kiállításra. Egy ilyen életmű-bemutató sokkal inkább *tiszteletköröket, mint érdemi kritikát kíván*, de ez utóbbról sem mondunk le, hiszen még egy ideig látható a tárlat. Csak sajnálhatjuk, hogy ebbe a születésnapjába nem kerülhetett be *Pataki Ferenc*, akinek 50. születésnapjára és negyedszázados művészeti pályája tiszteletére Budapesten a Vigadóban rendeztek jelentős visszhangot kiváltó, pompás kiállítást. Körültekintőbb szervezőmunkával, a pályája csúcán lévő művészt e jeles napon szülővárosában is köszönthették volna.

Talán a szegedi képzőművészet megújulását segítheti elő *nemzetközi kapcsolatainak erősödése.* A tavaly megrendezett temesvári kollektív bemutató alkalmával megegyezés született arról, hogy egyes művészek is letehetik névjegyüket Szegeden. A nyár elején eredeti, tartalmas, intellektuális üzeneteket közvetítő kiállítást rendezett két temesvári művész, *Luigi Stefan Varga* grafikusművész és *Viorel Cosor* szobrászművész. A sort erősítette a Kolozsvárról bemutatkozó faszobrász, *Miholcsá József* az újszegedi Bálint Sándor Művelődési Házban. Gyümölcsöző együttműködés van kialakulóban Szeged német testvérvárosának, Darmstadtnek művészeivel. Szegedi alkotók már bemutatták a „szecesszió városában”, s a darmstadtiak is rendeztek már itt közös kiállítást. Most a darmstadti szecesszió művészegyesület vezetője, a nemzetközi híró fotográfus, a 75 éves *Pit Ludwig* mutatkozik be a képtárban, gondolatgazdag fényképeivel. Két finn iparművészt fogott kézen *Kass János*, és mutatta be nagyszerű, számunkra tán szokatlan ékszerüket a Vár utcai Kass Galériában. A szezon talán legemlékezetesebb tárlata a Dóm nemrégiben kialakított – bár kissé paradus – altemplomában *Péreléi Zsuzsa* textilművész falikárpitjainak bemutatója volt. Péreléi napjaink gobelinműfajának talán legeredetibb és legnemesebb művelője. Régi ikonok, szentképek, fotográfiai élményeit képes átadni ennek az arisztokratikus, ünnepélyes és dekoratív műfajnak eszköz- és stílusrendszerében.

Szeged képzőművészeti életének még mindig van egy fékező ereje, s ez *hamisan értelmezett lokálpatriotizmusa.* Meggyőződésem, hogy az elindult erjedést segíthetné annak az ötletnek kibontása, mely szerint a Tömörkény Gimnázium művészeti tagozatának technikai bázisára építve nyaranta a *testvérvárosok alkotóinak részvételével nemzetközi művésztelep létesíthető.* S akkor nemcsak élményekben, de művekben is gyarapodhatna a város múzeumának állománya, amelynek legszebb szobraiból nagyszerű kiállítást rendeztek a kupolában.

TANDI LAJOS

A szabadtéri évad, számokban

Mi lesz jövőre? „Oszkár tudja, de nem mondja”

Mint a szabadtéri évadzárásakor ez szokásos, elkészült a gyorsmérleg az idén is: számok az előadások látogatottságáról és a jegyárakból származó bevételekről. Sejttem, hogy a nagyközönséget nem hozzák lázba ezek a számok; az érdeklődőbb, „a művészet és az ő ára”-összefüggésre is kíváncsiak kedvéért mégis közléseinknek néhány adatot, s azért is, mert esetleg érveket szolgáltatunk ezekkel. Hogy kicsodának? Mindazoknak, akik részt kívánnak majd venni a szegedi színházművészeti és -szervezeti kérdésekről szóló, alighanem rövidesen újult erővel kitoró vitában. *Nikolényi István*, a szabadtéri művészeti vezetője pénteki lapszámunkban már irt is a téma egy s más vonatkozásairól, tegnap pedig, amikor a szabadtéri jövő évi műsortervéről érdeklődtem tőle, kerek-perec kijelentette: van terve, de hogy mi, azt a helyzet tisztázódásáig nem osztja meg senkivel...

Természetesen megérdeklődtem: mit kell érteni a helyzet tisztázatlanságán? A következő választ kaptam: *nem lehet tudni, mennyi állami támogatást kap a következő szezonjára a szabadtéri: azt sem, hogy ha kap valamennyit, azt kitől kapja?* Közvetlen költségvetési tétel lesz ez az ország büdzséjéből, vagy „leosztják” a minisztériumnak, vagy az önkormányzatnak, vagy kinek? Nem lehet aztán tudni, lesz-e és mikor új színházi struktúra Szegeden, ha igen – mert léteznek ráutaló jelek –, abban pontosan milyen helye lesz a szabadtérnek? A művészeti vezető ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásáig felelőtlenség a jövő évi műsortervéről nyilatkozni.

Most tehát nézzük a még le sem zárult (hiszen a turkui szimfonikusok ma esti koncertje még szabadtéri produkció, bárha a nagyszínházban tartják) évadot, a számok tükrében.

A fesztivál különféle helyszínein összesen 41 előadást tartottak, ebből a Dóm téren volt 14, s a legtöbb, 23, a Szabad Színházak Fesztiválján. A dóm előtti színházi estek összesen 71 ezer 72 nézőt regisztráltak, s közülük mindössze 1280-an voltak a szabadtéri vendégei a szónak az egyikféle értelmében: nem fizettek a belépőért. *Legtöbben a Macskák hat előadására mentek el, majdnem 40 ezren tekintették meg a Madách Színház sikerdarabját.* Érdekeség, hogy a Hunyadi egyetlen előadásán többen voltak, mint a két Turandotot együttvéve, s majdnem teltházas volt a Mária evangéliuma mindhárom esten. Íme az egyes produkciók látogatottsága – százalékban: Hunyadi 72,8; Csillagjásás 43,0; Turandot 28,3; Mária evangéliuma 95,1; Macskák 106,7. Az egyéb helyszíneken megtartott estek közül

a városház-udvari operagála és az újszegedi dixie-est vonzotta a legtöbb embert. Mindösszesen 74 ezer 753-an látták az idei szezon produkcióit; a tavalyi tervezéskor 68 ezer 434 fővel számoltak.

Ez utóbbi számnak fontos szerepe van, hiszen – tavaly még – *e tervszámától függött az állami támogatás.* Az úgynevezett fejkvóta 450 forint volt, ennek megfelelően – kerekítve – 30 millió 800 ezer forint költségvetési támogatást kapott a szabadtéri. A szezon elején a muszáj-kiadásra, a nézőtér felújítására 10 milliót kértek és kaptak Szeged város büdzséjéből. A jegyárakból összesen (ebben csak a turkuiak koncertjének bevétele nem szerepel) 21 millió 695 ezer 690 forint folyt be. A legtöbbet értelemszerűen a Macskák után kasszírozták, több mint 12 milliót. Azért nem mondhatjuk, hogy ez a produkció hozta a legtöbbet a konyhára, mert arról nincs adatunk, hogy mennyibe került, mennyit vitt. Ugyanez a helyzet a szezon egészét tekintve: *a valódi mérleg csak később készülhet el, hiszen tudjuk, milyen a ki- és befizetések, meg a könyvelések természeténél fogva nem mindig valóságosan, hanem csak papíron mozognak...*

Mivel egyre valószínűtlenebb, hogy a szabadtéri nézőterének rekonstrukcióját még lehet halogami, a tervezők és megrendelők figyelmébe ajánlunk még egy adatot: kiszámolták az egy előadásra jutó nézőszámot, s ez 5 ezer 77 fő. Ellenőrizhetik mindazok, akik – velem együtt, mit tagadjam – úgy vélekednek, hogy határoztnál jóval kisebb befogadóképességű, ám lebontható, korszerű nézőtér lenne jó...

SULYOK ERZSÉBET

Nyári tudományos körkép

Akadémikusok, kisebbségiek és peregrinusok

Bőviben voltunk ezen a nyáron a tudományos jellegű rendezvényeknek. Érdemes azonban egy-két lépéssel visszamenni az időben. Április végéig, mondjuk, hiszen akkor tartották – a Csongrád megyei TIT és az Anyanyelv-olimpia rendezésében – a *Magyar Nyelv Hetét*, mely előadássorozatnak a JATE magyar nyelvi tanszéke adott otthont.

Május első felében, és Budapesten vagyunk, ahol április hónap első hetének végén ugyancsak szegedi napot tartottak az Akadémián. A gróf Széchenyi Istvánra emlékező ünnepi közgyűlés második napját – elismerésképpen – a *Szegedi Biológiai Központ Kutatásainak* bemutatására fordította az MTA. Az idén húsz esztendőszünetű SZBK méltóképpen ünnepeltetett, hiszen az évforduló kapcsán tíz szegedi tudós tartott nagy sikerű szakelőadást a molekuláris biológia területéről. Érdemes idézni *Hadlaczy Gyulán*ak, a biológiai tudomány kandidátusának a *Délmagyarország* számára adott interjújából, amit az SZBK-ban folyó kísérletek okán mondott: *...a hasznosítási stádiumba jutottak a kísérletek, és ilyenkor már a piac működik. Ki amennyit befektet, annyit részesedik a haszonból, s ezért mondtam, hogy ha nem sikerül Magyarországon pénzt szerezni, akkor csak az erkölcsei dicsőség marad nekünk.”* *Keszthelyi Lajos* akadémikus ellenben optimista volt. Az SZBK főigazgatója, bár intézete akkor még híján volt tízmillió forintnak, határozottan remélte a kormány további támogatási szándékát.

A *Szegedi Élelmiszeripari Főiskola* ugyancsak egy konferencián adott otthont májusban, s a helyszellemének megfelelően élelmiszerekről volt szó.

Több Nyári Egyetemi rendezvényt tartottak ezúttal is Szegeden. *Új iskola – új törvény címmel és Személyiségfejlesztés avagy tudásgyár?* alcímmel rendezték meg az *MTA Biológiai Kutatóintézetben* azt a több szakember és gyakorló iskola vezető fellépésétől színvonalas előadássorozatot, amely, ahogy a címe is mutatja, az átalakulóban lévő magyar iskolarendszer különböző alternatíváit mutatta be, s ahol – többek között – szó esett az oktatási törvényről és a kormány iskolakoncepciójáról is.

Július utolsó napjaiban a *JATE* aulában népszerűlt be, mégpedig olyan ügyben, ami tán nemcsak az értelmiséget érdekli eredendően, hiszen az előadássorozat témája a *Nemzeti kultúra és a kisebbségi létezés* volt. *Ilia Mihály* irodalomtörténész reménytelenül szép vállalkozásnak nevezte a történeteket, hiszen épp azok hiányoztak a díszteremből, akik a környező országok kisebbségi magyarjaival szemben a többségi nemzetet képviselik. Az előadók egyébiránt igen sok, határon belüli aktuálpolitikai kérdést fölvetettek, jegyezzük meg: színvonalasan és olykor kritikusan. Az első napon jelenlévő *Katona Tamás* külügyi államtitkár szerint a térség legnagyobb veszélye a populizmus, amely politikai megnyilvánulásnak a legpregnansabb képviselője a handabandázó, demagógiára építő hordozó. Sejthető volt, kire utal. Politikai kritikát említettünk főtebb, amiből jócskán kapott a kormány, egyrészt *Agh Attila* politológustól aki, határozott kétélyét fejezte ki egy keresztény, tekintélyelvű trenddel szemben, majd pedig *Csepe-li György* szociológus „ostorozta” a nacionalizmus vadhajzásait, s meg-

kérdőjelezte a nemzetállam szükségességét, mondván: archetipikus törzsi szemlélettel nem lehet Európába jutni. Az előadássorozattal párhuzamosan folyt a JGYTF-n a magyar tanárok évi szokásos továbbképzése is, melyen ezúttal igen sok határon túli magyar pedagógus vett részt.

Am Európával együtt a világ néhány héttel ezelőtt mégis csak közelebb került Szegedhez. Természetesen a Nemzetközi Hungarológiai kongresszusról van szó, amely Budapest és Bécs után harmadik volt a sorban, s amit augusztus első napjaiban városunkban rendezett meg a *Magyar Filológiai Társaság*, a *JATE* oktatásának vezetőinek áldásos támogatásával és munkája révén. Lapunk naponta egy oldalt szentelt a témának, s tehette, mert a peregrináció témaköre olyan kérdéseket is fölvetett, amely a szakemberek érdeklődésén túl a hétköznapi olvasó figyelmére is számot tarthatott. A kongresszust *Göncz Árpád* köztestársasági elnök nyitotta meg, majd pedig a *JATE* Irinyi kollégiumában megkezdődtek az előadások, melyekre a világ minden tájáról érkeztek magyar tudósok és hungarológusok. Az egy héten át tartó rendezvény sorozat újra megerősítette ama tapasztalatot, hogy az éjjeli lámpafény alatt, s a papírlapoktól, jegyzetektől terhes íróasztal mellett megszülető gondolatok, egyáltalán: a tudomány inspirációjában is milyen sokat jelent a személyes találkozás, a megismerés, a megismerés támaszkodás, vagy éppen ellenkezőleg, akivel vitába szállunk.

DAL